

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

РЕФОРМА МІСЦЕВИХ
БЮДЖЕТІВ

БЮДЖЕТ ТА ЕКОНОМІКА

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СІЧНЯ-ЧЕРВНЯ 2008 РОКУ

ІНСТИТУТ БЮДЖЕТУ ТА
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Буклет, який Ви тримаєте в руках, підготовлено за звітними даними Державного казначейства України та даними офіційної статистики. Він містить стислий аналіз бюджету та економіки України за I півріччя 2008 року. Тут окреслено лише основні тенденції виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів, а також висвітлюються основні зміни макроекономічної ситуації та тенденції банківської системи, їх взаємозв'язок з бюджетними показниками. Поглиблений аналіз бюджету та економіки України за цей період можна знайти у виданні «Бюджетний моніторинг. Аналіз виконання бюджету за січень-червень 2008 року».

Видання підготовлено Інститутом бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) в рамках гранту, наданого проектом «Реформа місцевих бюджетів в Україні» (РМБУ) за фінансування Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень
вул. Ярославів Вал 14-Г, 1 поверх, офіс 54
м. Київ, 01034, Україна
Тел: (044) 235-32-31, 279-74-71, 279-50-89
Факс: (044) 235-51-82

БЮДЖЕТ ТА ЕКОНОМІКА. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СІЧНЯ-ЧЕРВНЯ 2008 РОКУ

Показник	Станом на 01.07.08	Станом на 01.07.07
ВВП, млрд. грн.	429,5	289,9
Індекс споживчих цін, %	115,5	104,2
Активи банків бруто, млрд. грн.	722,6	456,2
Обсяг кредитних вкладень, млрд. грн.	518,1	315,7
у т.ч. кредити надані юридичним особам, млрд. грн.	325,4	208,1
кредити надані фізичним особам, млрд. грн.	192,7	107,6
Обсяг депозитів, млрд. грн.	321,1	215,2
у т.ч. депозити юридичних осіб, млрд. грн.	127,3	88,4
депозити фізичних осіб, млрд. грн.	193,8	126,8
Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, %	31,8	32,8
Доходи державного бюджету (з урахуванням міжбюджетних трансфертів), млрд. грн.	104,8	71,3
Трансферти з місцевих бюджетів до державного, млрд. грн.	3,3	2,1
Видатки державного бюджету, млрд. грн.	102,9	70,6
Кредитування, сальдо, млн. грн.	37,0	13,5
Профіцит державного бюджету, млрд. грн.	1,9	0,7
Доходи місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів), млрд. грн.	61,2	45,2
Трансферти з державного бюджету до місцевих, млрд. грн.	26,2	19,5
Видатки місцевих бюджетів, млрд. грн.	56,5	41,0

АНАЛІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

У I півріччі 2008 року **макроекономічна ситуація** характеризувалася стабільним зростанням реального ВВП на фоні різких змін показників інфляції та відчутних коливань обмінного курсу національної валюти.

Зростання реального ВВП на рівні 6,3 % за даними Державного комітету статистики України забезпечувалось високими темпами приросту валової доданої вартості у торгівлі – на 14,8 %, транспорту та зв'язку – на 8,4 %, переробній промисловості – на 8,9 %¹. Якщо порівняти з I півріччям 2007 року, коли показник зростання реального ВВП досягнув 8,7 %, уповільнення зростання цього року відбулось за рахунок зменшення приросту у промисловості на 4,3 % порівняно з відповідним періодом попереднього року. Таким чином одним з головних чинників економічного зростання залишається зростання валової доданої вартості у торгівлі за рахунок зростання внутрішнього попиту. Аналіз структури сукупного попиту в Україні свідчить про значне зростання споживчого попиту населення. Незважаючи на уповільнення темпу зростання інфляції, якій склав 0,8 % за червень місяць, спостерігається значне зростання індексу споживчих цін за I півріччя 2008 року, у розмірі 15,5 % (див. діаграму 1). В умовах суттєвого зростання інфляції порівняно з попередніми роками, домогосподарства демонструють підвищену схильність до перетворення грошових та фінансових активів на матеріальні активи та послуги. Витрати населення на придбання товарів та послуг у січні-червні поточного року порівняно з відповідним періодом минулого року зросли на 41,4 %.

Динаміка цін в Україні протягом січня-червня 2008 року відображала макроекономічні тенденції, закладені у попередні роки та зовнішньоекономічну ситуацію. Зважаючи на те, що у споживчому кошику, на основі якого відбувається розрахунок індексу споживчих цін, вага продуктів харчування та безалкогольних напоїв складає 55,0 %, подорожчання продуктів харчування на 23,4 % стало однією з основних причин зростання індексу споживчих цін. Тоді як, в останні два місяці спостерігається уповільнення темпів зростання цін на продукти харчування і навіть значне падіння цін на деякі з них, такі як яйця, молоко та м'ясо, що обумовлено дією сезонних факторів.

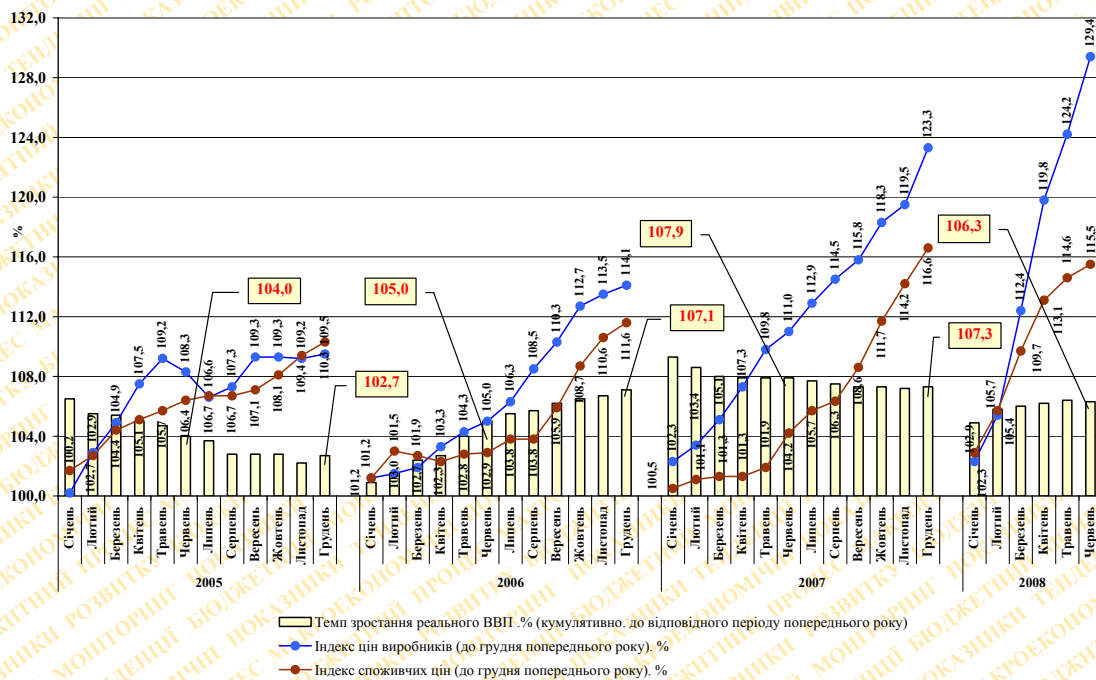
З іншого боку, зростання цін виробників промислової продукції на 29,4 % зумовлене подорожчанням продукції добувної промисловості на 42,4 %, переробної промисловості – на 11,4 %, металургійного виробництва – на 27,1 %, виробництва та розподілення електроенергії, газу та води – на 32,5 %. В результаті, динаміка цін виробників почала домінувати над динамікою споживчих цін, що є типовим для України явищем останніх років. Як зазначалося у попередньому випуску Бюджетного моніторингу (див. «Бюджетний моніторинг. Аналіз виконання бюджету за січень-березень 2008 року»), можливим наслідком такого домінування є уповільнення темпів зростання реального ВВП².

¹ http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vtp/vtp_u/vtp0708_u.htm

² http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/%20Monitor%20Quarter%202007/2008_1_Quarter_ukr.pdf

Діаграма 1

Динаміка цін та реального ВВП у 2005-2008 роках

Істотні коливання попиту та пропозиції валюти на міжбанківському валютному ринку стали причиною змін курсу української гривні відносно долару США. Укріплення гривні стало наслідком дії ряду зовнішніх та внутрішніх чинників. Серед зовнішніх чинників важливу роль відіграє динаміка обмінного курсу долару на світовому ринку. Протягом січня-червня 2008 року безготівковий курс гривні з купівлі долара США коливався в діапазоні 4,64 – 5,07, а готівковий з продажу банками доларів США в діапазоні 4,64 – 5,08. В умовах існуючої макроекономічної ситуації Національний Банк 22 травня 2008 року вирішив укріпити курс гривні відносно долара США на 4% з метою приведення курсу до його ринкових котирувань. Таким чином було зроблено перехід до більш гнучкого підходу до курсоутворення, що було одним з антиінфляційних заходів Національного банку. За очікуваннями Нацбанку цей крок має зменшити інфляційні очікування, підвищити стійкість до зовнішніх шоків та зменшити дисбаланс, пов'язаний з великою кількістю кредитів в іноземній валюті. Разом з цим Нацбанком було збільшено облікову ставку до 12% річних з метою впливу на інфляційні процеси та підтримку оптимальної ліквідності на грошово-кредитному ринку³.

ТЕНДЕНЦІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

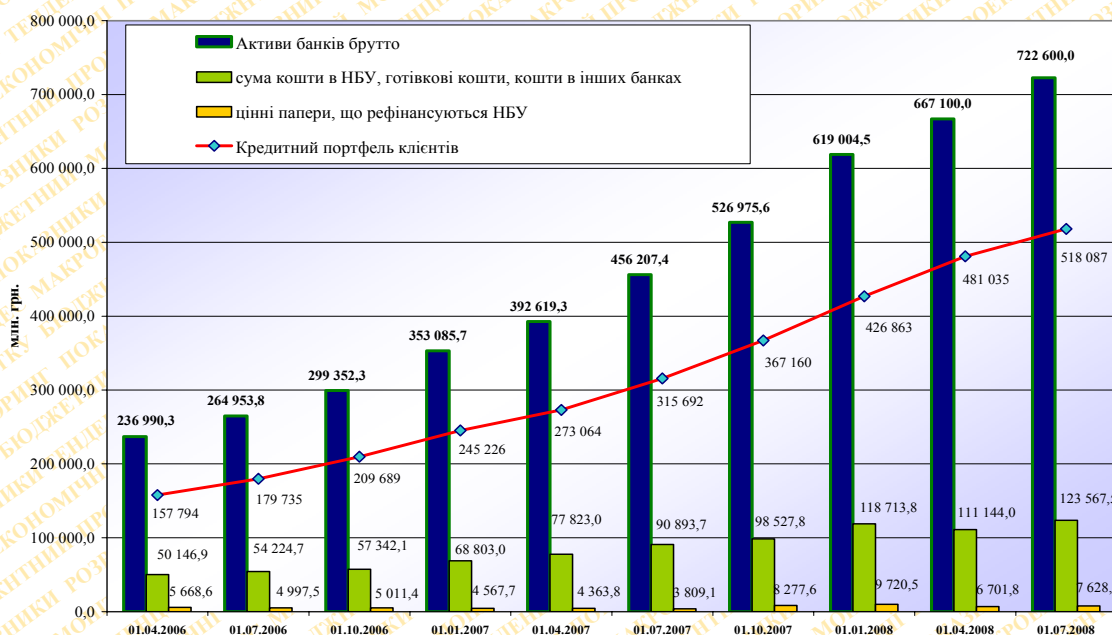
Банківська система України у I півріччі 2008 року характеризувалася динамічним зростанням загальних активів на фоні зростання споживчих цін, відсоткових ставок, відчутних коливань обмінного курсу національної валюти до долара США.

На початку весни 2008 року Національний банк України підвищив вимоги до рівня капіталізації банків, ліквідності та ввів додаткові вимоги до порядку розрахунку норм обов'язкових резервів на кореспондентському рахунку в НБУ. Такі заходи з боку Національного банку України змусили банки підвищити ставки по кредитуванню (особливо в національній валюті), а також посилити вимоги до потенційних позичальників. В той же час, ситуація на світових ринках капіталу негативно вплинула на скорочення обсягів залучених ресурсів від банків-інвесторів та мала вплив на підвищення ставок за такими коштами.

³ http://www.bank.gov.ua/Publication/Analytical/Mon_review/2008/2-2008.pdf

Діаграма 2

Динаміка загальних активів банків за 2006-2008 роки

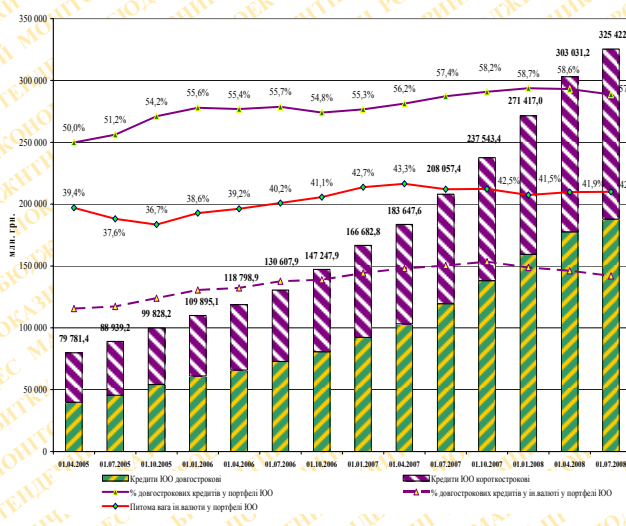
Як видно з діаграми 2, у I півріччі 2008 року має місце збільшення загальних активів банків на 103,6 млрд. грн., або на 16,7 %, які складають 722,6 млрд. грн. В порівнянні з темпами приростів даного показника за 2006 та 2007 роки у січні-червні 2008 року спостерігалось уповільнення темпів розвитку банківської системи України, зокрема показника загальних активів.

Збільшення загальних активів відбулось, в основному, за рахунок збільшення кредитів, наданих банками. Структура загальних активів за рівнем ліквідності майже не змінилась і виглядає так: високоліквідні активи складають 9,2% від суми загальних активів, кредитні операції – 80,2%, вкладення в цінні папери – 4,0%, дебіторська заборгованість – 0,5%, основні засоби та нематеріальні активи – 4,3%, нараховані доходи до отримання – 1,1%, інші активи – 0,7%.

Обсяг кредитних вкладень збільшився на 21,4% до 518,1 млрд. грн. Обсяг кредитів юридичним особам збільшився на 19,9% до 325,4 млрд. грн. (див. діаграму 3). Кредити, надані фізичним особам з початку року збільшилися на 23,9% до 192,7 млрд. грн. (див. діаграму 4).

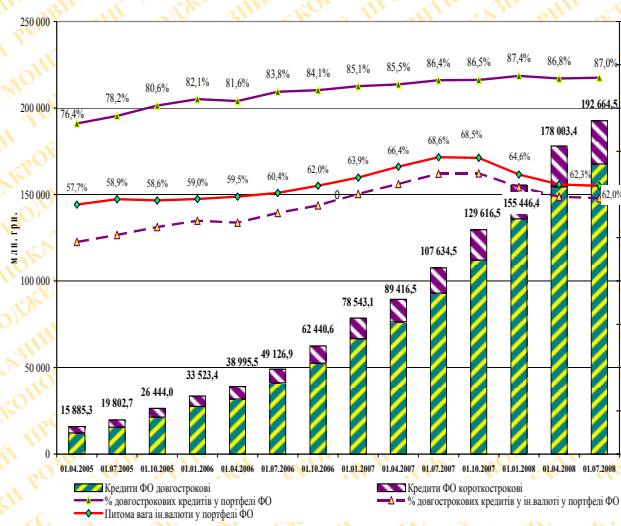
Діаграма 3

Динаміка кредитів банківської системи, наданих юридичним особам у 2005-2008 роках

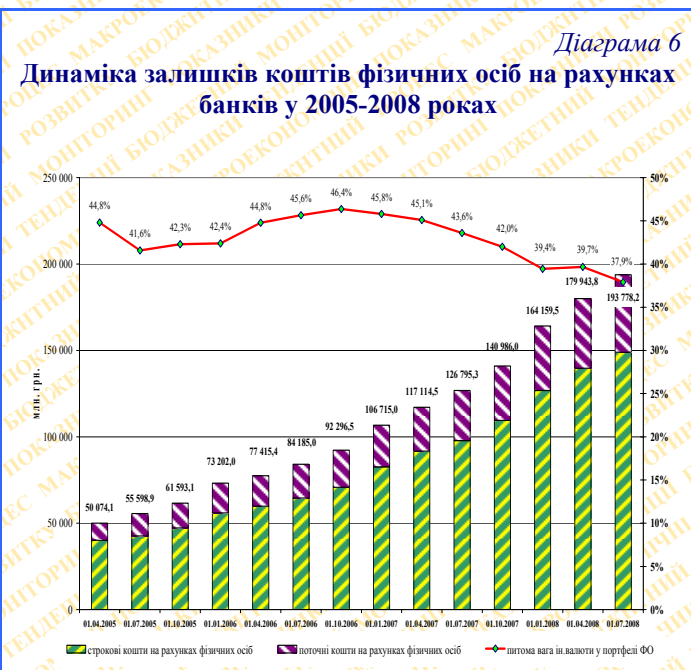
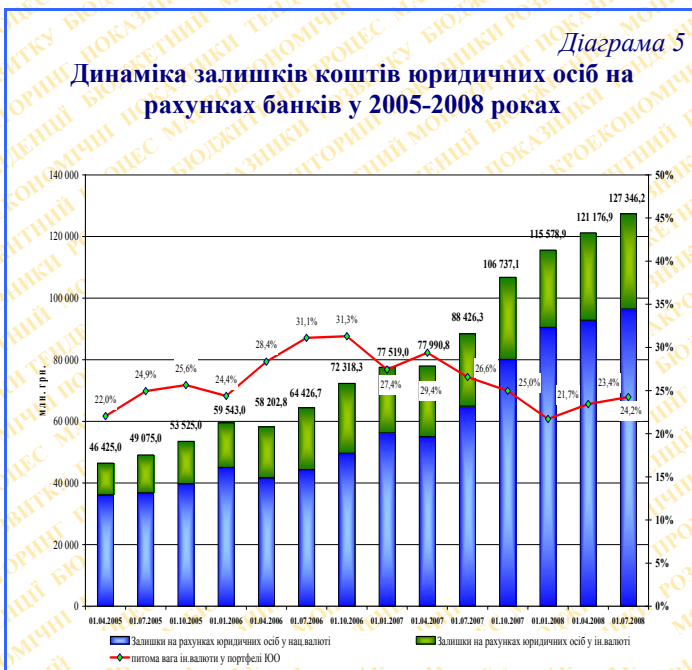
Діаграма 4

Динаміка кредитів банківської системи, наданих фізичним особам у 2005-2008 роках

Аналіз структури кредитного портфеля клієнтів за продуктами показує, що на сьогоднішній день значну долю займає кредитування юридичних осіб в оборотні засоби, іпотечне кредитування населення та кредити на придбання автомобілів. Необхідно відмітити значне зниження темпів кредитування населення в національній валюті в аналізованому періоді, основною причиною якого є посилення умов рефінансування з боку НБУ, проблеми банків з ліквідністю в національній валюті, зростання ставок по кредитах в національній валюті. Темпи кредитування населення в іноземній валюті практично не змінилися в порівнянні з попередніми періодами.

Загальний обсяг депозитів у січні-червні 2008 року збільшився на 14,8 %, або до 321,1 млрд. грн. Депозити юридичних осіб збільшилися на 10,2 %, або до 127,3 млрд. грн. (див. діаграму 5). Депозити фізичних осіб збільшилися на 18,0 %, або до 193,8 млрд. грн. (див. діаграму 6).

Протягом аналізованого періоду темп приросту коштів населення в національній валюті значно перевищує аналогічний показник в іноземній валюті, як і в попередні періоди, що, головним чином, обумовлено різницею в процентних ставках. Станом на 01.07.2008 року частка іноземної валюти в засобах фізичних осіб складає всього 38,0 %, а в коштах юридичних осіб є зовсім незначною і дорівнює 24,2 %.

Як видно з діаграм 7 та 8 у I півріччі 2008 року відбулося певне збільшення вартості кредитів юридичних та фізичних осіб та за ресурсами населення. Значні коливання відсоткових ставок за кредитами з початку року пояснюються введенням вимог Національного банку України щодо дотримання банками достатнього рівня ліквідності та відображення у фінансовій звітності реальної плати за кредит з урахуванням додаткових комісій.

При цьому слід відмітити, що відсоткові ставки були підвищені по продуктам в національній валюті, що, в першу чергу, пов'язане з недостатнім обсягом коштів в національній валюті на банківському ринку України.

Так, середньозважена відсоткова ставка за кредитами фізичних осіб в національній валюті у I півріччі 2008 року зросла більше ніж на 5,0 % і станом на 01.07.2008 року склала 22,52 % річних, а за кредитами юридичних осіб – на 2,7 % і становить 16,60 %.

ВИКОНАННЯ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ

Доходну частину зведеного бюджету виконано на 48,4 % річного плану, державного бюджету – на 48,8 %, а місцевих бюджетів – на 49,2 %. При цьому, частка перерозподілу ВВП через зведений бюджет скоротилась на 1,0 в. п. (див. діаграму 9).

Структура видаткової частини зведеного бюджету у I півріччі 2008 року характеризується зростанням частки видатків державного бюджету, приріст яких склав 50,2 % проти 36,8 % приросту видатків місцевих бюджетів (див. діаграму 10). Це, зокрема, пояснюється зростанням видатків державного бюджету на соціальний захист населення у зв'язку із суттєвим збільшенням видатків на повернення знецінених грошових заощаджень, а також на компенсацію НАК «Нафтогаз України» різниці між цінами закупівлі імпортованого природного газу та його реалізації суб'єктам господарювання на виробництво теплової енергії, яка споживається населенням.

За даними січня-червня 2008 року спостерігається зростання частки доходів державного бюджету у структурі зведеного бюджету (див. діаграму 10). Передусім такі зміни пов'язані із перевищенням темпів приросту доходів державного бюджету над доходами місцевих бюджетів (порівняно з даними I півріччя минулого року приріст склав 46,6 % проти 36,2 % відповідно).

ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

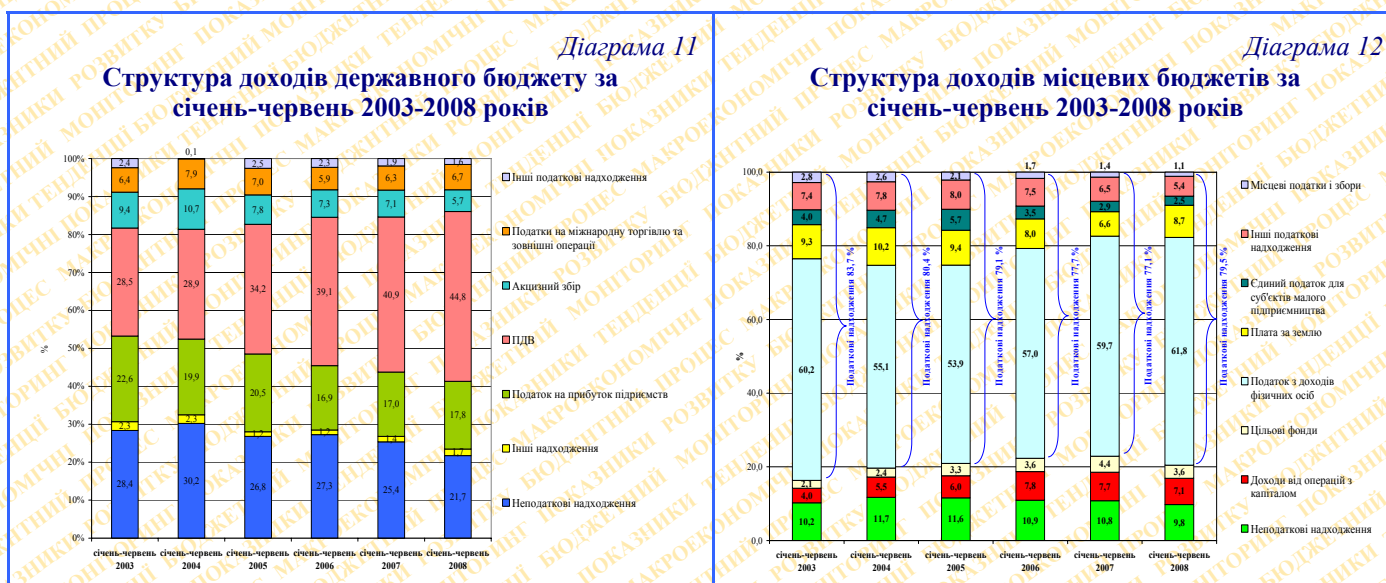
У I півріччі 2008 року виконання доходної частини державного бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів) становило 101,6 млрд. грн., що на 46,6 % перевищує відповідний показник попереднього року. Рівень виконання річного плану державного бюджету становить 48,8 % проти 42,9 % фактичних річних надходжень у попередньому році.

Доволі стрімке зростання доходів державного бюджету відбулося за рахунок таких факторів:

- збільшення надходжень податку на прибуток підприємств на 54,1 %, що зумовлено стрімким зростанням номінального ВВП (зростання склало 48,2 % порівняно з аналогічним періодом попереднього року) та значним зростанням прибутків банків та страхових компаній;

- зростання надходжень податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів на 100,7 %, основною причиною чого стало скасування вексельної форми оплати товарів при імпорті на митну територію України (Лист Державної митної служби України №11/1-15/353-ЄП «Про вексельні розрахунки по ПДВ»);
- зростання на 53,8 % надходжень ввізного мита та на 90,9 % акцизного збору з ввезених на територію України товарів. В структурі надходжень зовнішнього акцизу найбільше зросли надходження від акцизного збору з бензину моторного (в 2,4 рази), пиво (на 89,4 %), тютюнових виробів (на 84,2 %) транспортних засобів (на 57,7 %). Таке зростання обумовлено як законодавчими ініціативами (зростання ставок на пиво солодове та тютюнові вироби), а також зростання обсягів імпорту транспортних засобів та бензинів.

Внаслідок зазначених змін, структура доходної частини державного бюджету в I півріччі 2008 року зазнала доволі суттєвих змін порівняно з аналогічним періодом 2007 року. Зокрема, частка податку на додану вартість, податку на прибуток та податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції зросла на 3,9 в. п., 0,9 в. п. та 0,3 в. п. відповідно (див. діаграму 11)

Доходи місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) у січні-червні 2008 року склали майже 35,0 млрд. грн., що на 36,2 % більше, ніж за аналогічний період 2007 року. Виконання річних розрахункових показників Міністерства фінансів України по доходах місцевих бюджетів і планових показників затверджених місцевими радами становить 52,7 % та 49,2 % відповідно. У I півріччі 2007 року рівень виконання зазначених планових показників був дещо вище: розрахунковий показник Міністерства фінансів України склав 57,8 %, а рівень виконання плану доходів, затвердженого місцевими радами – 52,5 %.

В загальній структурі доходів місцевих бюджетів найбільші зміни відмічаються в частині податкових надходжень – їх частка збільшилась на 2,4 в. п. та склала 79,5 % усіх доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) (див. діаграму 12).

Такі зміни пов'язані в першу чергу із зростанням частки надходжень основного доходного джерела місцевих бюджетів – податку з доходів фізичних осіб на 2,1 в. п. (у січні-червні 2008 року цей показник досяг найбільшого значення, яке спостерігалось у I півріччі 2003-2008 років та становить 61,8 % доходів місцевих бюджетів). Збільшення надходжень податку з доходів фізичних осіб пов'язано зі зростанням мінімальної заробітної плати, та, відповідно, фонду оплати праці. Так, порівняно з I півріччям минулого року мінімальна заробітна плата зросла на 26,8 %.

Також відмічається збільшення питомої ваги надходжень від плати за землю з 6,6 % до 8,7 %. Це пов'язано зокрема, з введенням обмежень з надання пільг по платі за землю, скасування низки пільг для певних категорій платників та збільшення ставки земельного податку для окремих земельних ділянок.

Частка єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва сягнула найменшого значення за останні роки та склала 2,5 % усіх доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів).

В структурі доходів місцевих бюджетів продовжує спадну тенденцію частка місцевих податків і зборів, яка за даними січня-червня 2008 року становить лише 1,1 %. Експертами ІБСЕД неодноразово зазначалось, така динаміка спостерігається через неефективність більшості місцевих податків і зборів, а також через обмеженість їх бази оподаткування.

ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Видатки державного бюджету виконані у сумі 102,9 млрд. грн., що становить 44,3 % річного плану. Рівень виконання порівняно з даними I півріччя 2007 року зріс на 2,9 в. п. Приріст видатків становить 45,8 %, що більш ніж вдвічі перевищує приріст видатків січня-червня 2007 року, який склав 21,6 %. Частка видатків соціального спрямування становить 48,2 %, що майже дорівнює аналогічному показнику I півріччя 2007 року, який становив 46,5 % (див. діаграму 13).

Фактичні видатки за звітний період зросли по всіх напрямках. Найбільше зростання відбулось: по соціальному захисту та соціальному забезпеченню – на 9,1 млрд. грн., або у 1,6 раза (детальніше див. «Бюджет та економіка. Основні тенденції січня-березня 2008 року»), по паливно-енергетичному комплексу (у 2,6 раза), зокрема, по Міністерству палива та енергетики видатки збільшилися на 4,8 млрд. грн., або у 7,5 разів. Таке збільшення пов'язано із суттєвим зростанням фактичних обсягів видатків Мінпаливенерго на компенсацію НАК «Нафтогаз України» різниці між цінами закупівлі імпортованого природного газу та його реалізації суб'єктам господарювання на виробництво теплової енергії, яка споживається населенням.

Частка захищених статей видатків за економічною класифікацією складає 71,0 %, що майже дорівнює аналогічному показнику минулого року (див. діаграму 15). Видатки збільшилися по всіх економічних статтях. Найбільше зростання відбулося по поточних трансфертах населенню (які збільшилися на 9,2 млрд. грн., або у 1,6 раза), поточних трансфертах органам державного управління інших рівнів (які збільшилися на 6,7 млрд. грн., або на 37,0 %), субсидіях і поточних трансфертах підприємствам (установам, організаціям) (приріст яких склав 5,7 млрд. грн., або майже вдвічі). Найнижчі прирости видатків відбулися по капітальних видатках (на 0,6 млрд. грн., або на 12,2 %), а також по виплаті процентів (доходу) за зобов'язаннями (на 0,3 млрд. грн., або на 17,8 %), що пов'язано із графіком таких виплат.

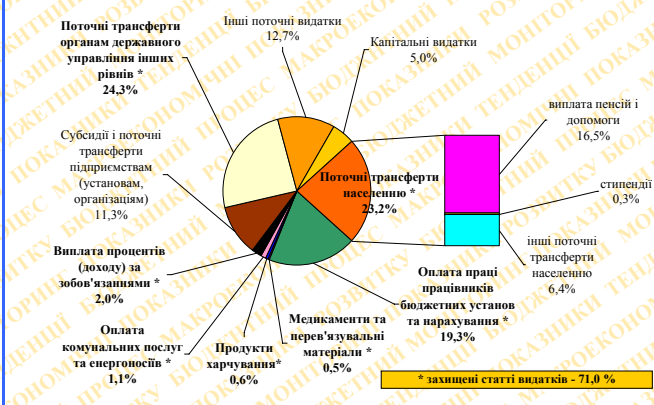
У структурі видатків за економічною класифікацією частка поточних видатків дещо збільшилася (на 1,5 %) і становить 95,0 % усіх видатків. З причин, наведених вище, зменшилися частки видатків майже за всіма економічними статтями за винятком поточних трансфертів населенню (+2,4 в. п.) та субсидій і поточних трансфертів підприємствам (установам, організаціям) (+3,0 в. п.), а також продуктів харчування (+0,1).

Обсяг видатків місцевих бюджетів за I півріччя 2008 року становив 56,5 млрд. грн., що на 38,0 % більше відповідного показника 2007 року. Виконання річного розрахункового показника Міністерства фінансів України складає 44,8 %, що практично відповідає значенню аналогічного показника 2007 року. Рівень виконання плану затвердженого місцевими радами у січні-червні 2008 року склав 43,2 % (у січні-червні 2007 року він становив 42,0 %).

Зберігається стала тенденція соціальної спрямованості видатків місцевих бюджетів (див. діаграму 14). Сукупна частка видатків місцевих бюджетів на соціально-культурну сферу за підсумками січня-червня 2007 та 2008 років складає 77,5 %. Проте відбулись деякі зміни у структурі цих видатків. Так порівняно з даними січня-червня 2007 року найбільші зміни відбулись по видатках на освіту, частка яких зросла на 1,8 в. п. і становить 34,1 %, та видатках на соціальний захист і соціальне забезпечення, де спостерігається зменшення питомої ваги на 2,5 в. п. до 19,1 %. Загальний темп приросту видатків на освіту був одним з найбільших серед усіх розділів функціональної класифікації і склав 45,8 %. Рівень виконання плану затвердженого місцевими радами по видатках на освіту був також одним з найбільших та становить 50,1 % від річної суми (у січні-червні 2007 року – 47,8 %). Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення збільшилися на 22,1 % та склали 43,8 % від обсягу затвердженого місцевими радами на 2008 рік. Частки інших видатків у розрізі функціональної класифікації залишилися майже на рівні показників I півріччя 2007 року.

Діаграма 15

Структура видатків державного бюджету за економічною класифікацією у січні-червні 2008 року

Діаграма 16

Структура видатків місцевих бюджетів за економічною класифікацією у січні-червні 2008 року

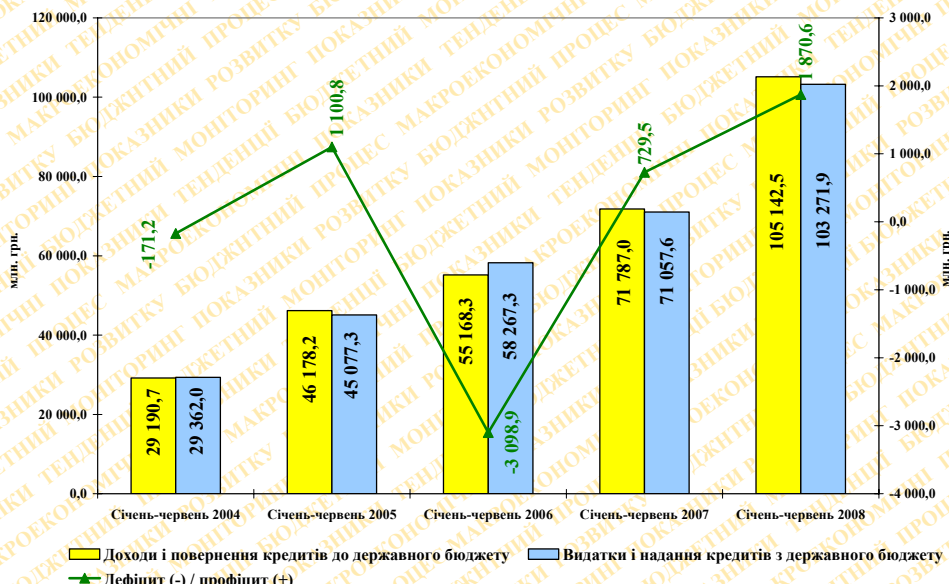
За даними січня-червня 2008 року видатки місцевих бюджетів за економічною класифікацією характеризуються збільшенням сукупної частки видатків захищених статей на 1,5 в. п., або до 79,8 % усіх видатків місцевих бюджетів (див. діаграму 16). В загальній структурі видатків місцевих бюджетів продовжує зростати частка видатків на оплату праці з нарахуваннями, яка склала 47,0 % проти 43,5 % у січні-червні 2007 року. Одним з чинників таких змін є збільшення з 1 січня 2008 року розміру мінімальної заробітної плати до 515 грн. та з 1 квітня 2008 року – до 525 грн. Одночасно спостерігається зменшення на 2,4 в. п. видатків на поточні трансферти населенню (у січні-червні 2008 року їх частка склала 16,5 %) та капітальних видатків місцевих бюджетів з 10,7 % до 9,2 % відповідно у I півріччі 2007 та 2008 років.

ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Профіцит державного бюджету у I півріччі 2008 року склав 1,9 млрд. грн. при запланованому річному обсязі дефіциту 18,8 млрд. грн. (див. діаграму 17). По загальному фонду бюджету профінансовано дефіцит у сумі 1,5 млрд. грн., або 8,1 % планового показника на рік, по спеціальному – утворився профіцит у сумі 3,3 млрд. грн. при запланованому річному дефіциті у сумі 0,9 млрд. грн. Утворення профіциту спеціального фонду пояснюється значним приростом залишків коштів за I півріччя 2008 року – до 7,9 млрд. грн., або на 56,9 %. На приріст залишків коштів по спеціальному фонду, зокрема, вплинули невикористані надходження до дорожнього фонду, які надійшли у сумі 4,5 млрд. грн., або 50,1 % планових надходжень на рік. При цьому видатки дорожнього фонду здійснені у сумі 3,1 млрд. грн., або 33,8 % планової суми на рік, при наявності невикористаних надходжень до цього фонду на початок року у сумі 1,1 млрд. грн.

Діаграма 17

Динаміка дефіциту (-)/ профіциту (+) державного бюджету у січні-червні 2004–2008 років

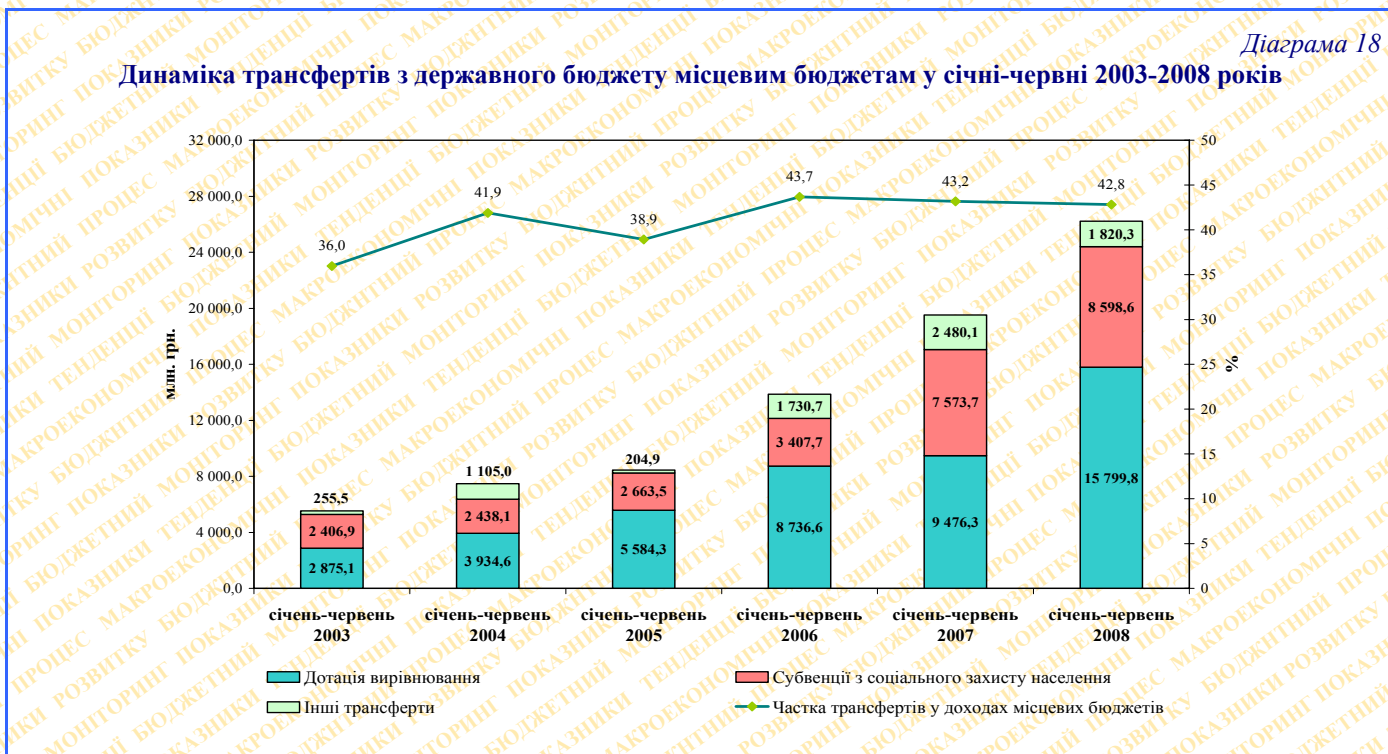
Погашення державного боргу перевищило обсяг запозичень до бюджету на 0,1 млрд. грн. Запозичення до бюджету складаються переважно із зовнішніх запозичень (1,7 млрд. грн., або 80,7 % всіх запозичень), в основному за рахунок другої позики на політику розвитку від Світового банку у сумі 0,3 млрд. дол. США. Щодо випуску облігацій зовнішньої державної позики, за словами першого заступника Міністра фінансів Ігоря Уманського на брифінгу, який відбувся у серпні місяці цього року, Україна обов'язково вийде на ринок зовнішніх запозичень в 2008 році і, можливо, це відбудеться у вересні-жовтні, коли покращиться ситуація на міжнародному ринку.⁴

Від приватизації державного майна надійшло лише 0,3 млрд. грн., або 3,4 % річного плану, що менше відповідних показників минулого року на 1,0 млрд. грн. та на 9,0 в. п. Як і в попередньому році спостерігається тенденція до невиконання плану приватизації (детальніше див. «Бюджет та економіка. Основні тенденції січня-березня 2008 року»). В результаті цього за I півріччя бюджет недоотримав близько 4,0 млрд. грн. надходжень. Це стало однією з причин, що частка захищених статей фактичних видатків дещо більша ніж затверджених (+6,3 в. п.).

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ

За даними січня-червня 2008 року надходження міжбюджетних трансфертів (дотацій та усіх видів субвенцій) до місцевих бюджетів з державного склали 26,2 млрд. грн., що більше показників січня-червня 2007 року на 34,2 %. Виконання річного плану становить майже 44,0 % проти 41,3 % за відповідний період 2007 року.

Частка міжбюджетних трансфертів в загальній структурі доходів місцевих бюджетів становить 42,8 %, що на 0,4 в. п. менше ніж спостерігалось у I півріччі 2007 року. Такою значною часткою трансфертів характеризувались і попередні роки, що свідчить про наявність високого рівня залежності місцевих бюджетів від трансфертів з державного (див. діаграму 18).

Структура трансфертів зазнала змін (див. діаграми 19 та 20):

- найбільшу частку 60,2 % складає дотація вирівнювання (у січні-червні 2007 року ця частка становила 48,5 %);
- по відношенню до аналогічних показників 2007 року зменшилась частка субвенцій з 47,7 % до 39,0 %, причому субвенції з соціального захисту населення зменшились на 6,0 в. п. та склали 32,8 % усіх трансфертів з державного бюджету, частка інших трансфертів також зменшилась та становить 6,2 % проти 8,9 % у 2007 році;
- зменшилась частка додаткових дотацій на 3,0 в. п. та склали лише 0,8 % у структурі наданих місцевим бюджетам трансфертів.

⁴ <http://news.finance.ua/ua/~/1/0/all/2008/08/16/134567>

Рівень виконання річних планових показників щодо надання різних видів міжбюджетних трансфертів чітко ілюструє зазначені зміни. Так дотація вирівнювання перерахована на 54,1 % від запланованих на рік (у січні-червні 2007 року цей показник становив 51,0 %). Фінансування додаткових дотацій коливається в межах від 27,3 % до 29,2 % передбачених річних обсягів. Субвенції з соціального захисту населення перераховано в цілому на 44,2 %, що практично відповідає показникам за I півріччя 2007 року. Перерахування решти субвенцій коливається в межах від 0 до 100 % запланованих на рік, однак середній показник складає лише 15,2 % (в січні-червні 2007 року він становив 25,1 %).

Зокрема, не здійснювалось фінансування таких субвенцій:

- на заходи щодо оплати громадянами електричної і теплової енергії, природного газу, твердого палива, послуг водопостачання і водовідведення, квартирної плати в рахунок часткової компенсації втрат від знецінення грошових заощаджень (план на 2008 рік складає 2,0 млрд. грн.);
- на заходи з енергозбереження, у тому числі оснащення інженерних введів багатоквартирних житлових будинків засобами обліку споживання води і теплової енергії, ремонт і реконструкцію теплових мереж та котельень, будівництво газопроводів і газифікацію населених пунктів (заплановано на 2008 рік 0,6 млрд. грн.);
- на забезпечення житлом працівників бюджетної сфери, які заключили контракт на 20 років (план на 2008 рік складає майже 0,7 млрд. грн.);
- на оснащення сільських амбулаторій та фельдшерсько-акушерських пунктів, придбання автомобілів швидкої медичної допомоги для сільських закладів охорони здоров'я (передбачено на 2008 рік 0,15 млрд. грн.);
- на придбання вагонів для комунального електротранспорту (тролейбусів і трамваїв) в частині спеціального фонду де заплановано на 2008 рік 0,1 млрд. грн.;
- на будівництво та розвиток мережі метрополітенів в частині спеціального фонду де заплановано на 2008 рік 0,1 млрд. грн.

Причому, у попередні 3 роки фінансування останніх чотирьох вищезазначених видів субвенцій не було здійснено, оскільки джерелом фінансування цих субвенцій визначено надходження від продажу землі під об'єктами, які підлягають приватизації, але такі надходження до державного бюджету не надходили і відповідно видатки не здійснювались.

В даному виданні було окреслено лише основні тенденції виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів у січні-червні 2008 року. Більш детальну інформацію можна отримати у виданні «Бюджетний моніторинг. Аналіз виконання бюджету за січень-червень 2008 року», яке планується видати у жовтні 2008 року.